

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Lappeenrannan kaupungin / Etelä-Karjalan työllisyysalueen lausunto

Hallituksen esityksessä olevat normien purkuesitykset jäävät suhteellisen vähäisiksi. Purkamalla vahvemmin lainsäädännön palveluprosesseja koskevaa sääntelyä mahdollistettaisiin palvelujen asiakaslähtöinen kehittäminen ja resurssien tehokkaampi ja tarkoituksen mukainen kohdentaminen.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Etelä-karjalan työllisyysalue pitää hyvänä, että työnhakijan palveluprosessia pyritään selkeyttämään ja toteuttamaan jatkossa siten, että asiantuntijan harkintavallan kasvaminen mahdollistaisi prosessin paremman räätälöinnin asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaan. Asiantuntijan harkintavallan harkittu lisääminen on siten tarkoituksenmukaista. Esityksessä on kuitenkin edelleen tilaa selkeyttämiselle ja joustavuuden lisäämiselle.

Kaavamaisesti määritettyihin kaikkia työnhakijoita tai työttömyysetuutta hakevia koskeviin palveluprosessin vaiheisiin tai vähintäänkin alkuhaastattelujen järjestämiseen, olisi hyvä lisätä maininta siitä, että kyseistä pykälää ei olisi tarvetta noudattaa tilanteissa, joissa se olisi työvoimaviranomaisen arvion mukaan ilmeisen tarpeetonta. Esimerkiksi suuren työnantajan lomautettaessa muutamien päivien ajalle lukuisan joukon työntekijöitä, tuntuu varsin hyödyttömältä niin asiakkaan kuin työviranomaisen näkökulmasta tehdä alkuhaastattelu laissa määritettyine sisältöineen kaikille lomautetuille. Palveluprosessin yksilöidystä kuvaamisesta lainsäädäntö tasolla tulisi luopua ja jättää palveluprosessin määrittely työllisyysalueiden määriteltäväksi asiakaslähtöisesti.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentäminen viidestä arkipäivästä kymmeneen on kannatettavaa. Se vastaa paremmin työllisyysalueilla käytettävissä olevia resursseja ja on lähempänä todellista toteumatilannetta.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen on tarkoituksenmukaista ja ehdotus on siten kannatettava. Kaiken palvelun pitäisi perustua asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen eikä laissa määriteltäviin määräaikoihin. Työvoimaviranomainen tekee julkisen vallan mukaista harkintaa, ja asiakkaiden tilanteet poikkeavat toisistaan ja yksityiskohtainen lainsäädäntö jäykistää harkintavallan tosiasiallista käyttöä.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Nykyisestä muistutuskäytännöstä luopuminen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä on kannatettavaa. Nykyinen muistutuskäytäntö sitoo turhaan resursseja ja aiheuttaa niin sanottua tyhjäkäyntiä palveluprosessiin. Työvoimaviranomaisille tulisi antaa harkintavaltaa asioinnin laiminlyönnistä johtuvan asian ratkaisuun. Laissa on määritelty, että ”Työvoimaviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun”, mutta käytännössä asiakastietojärjestelmä tekee tuon rajoituksen automaattisesti. Työvoimaviranomaiselle tulisi antaa mahdollisuus käyttää harkintaa siihen, voiko asiakas käynnistää työnhaun uudelleen verkossa vai asettaanko työnhaun käynnistämisen rajoitus verkkopalvelussa. Tämä edellyttäisi teknisten ratkaisujen kehittämistä.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Työnhakuvelvollisuuden yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen on tarkoituksenmukaista ja edistää asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua. Lainsäädännöllä ei tulisi kuitenkaan liian tarkasti määritelty, miten ja missä asiakkaan palveluprosessi tulee olla kirjattuna.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Asiakasprosessin ja keskusteluiden sisältöä ei tule määritellä liian yksityiskohtaisesti lainsäädännöllä. Työllistymisen edistämisen näkökulmasta on tärkeämpää, että asiakastapaamisten sisältö on mahdollista rakentaa asiakkaan tilanne ja palvelutarve huomioiden.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Työnhakuvelvoitteen asettamisen yksinkertaistaminen ja luopuminen joistain poikkeuksista on positiivinen suunta. Osa-aikatyössä olevien kohdalla siirtyminen samanlaiseen työnhakuvelvollisuuden asettamiseen kuin työttömien osalta edistää asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Oleelliset tekijät on otettu huomioon.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Ei lausuttavaa.

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Työnhakuvelvoitteen asettamisen perusteiden ja alentamisen perusteiden selkiyttäminen on asiakastyön näkökulmasta kannatettava muutos ja yhdenmukaistaa asiakkaille asetettavia työnhakuvelvoitteita, kun kaikille lähdetään arvioimaan työnhakuvelvollisuutta samalla tavalla täydestä työnhakuvelvollisuudesta.

Osa-aikatyötä tehdään todellisuudessa hyvin erilaisin työsopimuksin ja nykytilanteessa työllisyysalueet merkitsevät asiakastietojärjestelmässä eri tavoin työssä oleviksi tai työttömäksi työnhakija-asiakkaitaan, koska osa-aikatyössä olevan käsitettä ei ole laintasolla määritetty selkeästi. Huomioiden sen, että osa-aikatyössä olevat on tunnistettu palveluprosessin näkökulmasta omaksi erilliseksi asiakasryhmäksi esimerkiksi työnhakuvelvollisuuden osalta, olisi hyvä niin palveluprosessien toteuttamisen kuin seurannankin näkökulmasta, että osa-aikatyö olisi määritetty selkeästi.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Työtarjousten käytön romahtaminen on ollut huomattavissa palvelulain muutoksen myötä vuonna 2022. Työtarjousten käyttöä tulisi lisätä ja sujuvoittaa. Työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus tukee työllistymistä ja selkeyttää sääntelyä. Työtarjous ja työtarjouksiin liittyvä vuoropuhelu asiakkaan kanssa on keskeinen työnvälityksen elementti. Pääpaino asiakkaiden kanssa käytävään keskusteluun tulee liittyä työn hakemiseen ja työmahdollisuuksien kartoittamiseen määrämuotoisten työnhakukeskustelujen sijaan.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Tukee. Myös asiakkaille on helpompaa ymmärtää, että työtarjoukset työvoimaviranomaiselta ovat velvoittavia aina, eikä tarvitse miettiä, missä kohtaa ja miksi ne muuttuvat tiedottavista velvoittaviksi. Velvoittavilla työtarjouksilla on paljon positiivisia vaikutuksia sekä palveluprosessiin, asiakkaiden kanssa käytäviin keskusteluihin, osaamisen ja työkyvyn hahmottamiseen, että asiakkaiden aktivoitumiseen.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Kyllä.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Ehdotuksessa on mainittu, että työnhakijan on laadittava ja julkaistava työnhakuprofiili palvelualustalla 15 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Kaikkien asiakkaiden kohdalla tämä ei tule onnistumaan vaaditussa aikataulussa johtuen asiakkaiden erilaisista mahdollisuuksista käyttää sähköistä asiointia. Tästä syystä entistä isompi osa julkaistavista profiileista tulee tehtäväksi työvoimaviranomaisen toimesta ja tämä lisää työvoimaviranomaisen työmäärää.

Ehdotuksessa on mainittu, että työvoimaviranomaisille säädettäisiin uusi lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili, mikäli työnhakija ei laatisi tai julkaisi profiilia määräajassa. Se, että työvoimaviranomaisella on lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili siinä tapauksessa jos työnhakija ei sitä tee, kumoaa käytännössä työnhakijan velvollisuuden laatia ja julkaista työnhakuprofiiliaan. Työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisemisen velvollisuus tulisi olla vain työnhakijalla.

Työnhakuprofiilin julkaisemiseen liittyen olisi hyvä, jos laissa olisi todettu selkeästi se, että työnhakuprofiilin tulee olla julkaistuna työnhaun ajan lukuun ottamatta 129 §:ssä mainittuja poikkeuksia. Ehdotetuissa pykälissä tuodaan esiin velvoitetta julkaista profiili tietyissä tilanteissa, mutta koska samalla ehdotuksen mukaisesti ” Laaditun työnhakuprofiilin voi milloin tahansa poistaa ja julkaistun työnhakuprofiilin julkaisemisen voi milloin tahansa perua.”, työnhakija voi täyttää laissa esitetyt velvoitteet julkaisemalla työnhakuprofiilinsa vain päiväksi.

Mikäli suuri osa työnhakijoista jättää julkaisematta työnhakuprofiilinsa, aiheutuu niiden julkaisusta työvoimaviranomaisen toimesta huomattava lisätyö työvoimaviranomaisille, mikäli samaan aikaan ei käyttöön saada automaatiota, joka luo työnhakuprofiilin henkilön asiakastietojärjestelmään ilmoittamien tietojen pohjalta. Toisaalta mikäli tuollainen automaatio saadaan käyttöön, olisi niin työvoimaviranomaisen kuin asiakkaidenkin näkökulmasta todennäköisesti selkeämpää ja tehokkaampaa, jos järjestelmä loisi työnhakuprofiilin suoraan työnhakija-asiakkaan ilmoittaminen tietojen perusteella ja hänellä olisi halutessaan mahdollisuus täydentää tai muokata järjestelmän automaattisesti luomaa profiilia.

Työnhakuprofiilin julkaisemisessa voi muodostua ongelmaksi myös asiakkaiden kielitaito. Muun kuin suomenkieliset asiakkaat eivät todennäköisesti pysty itse tekemään profiiliaan.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Ei lausuttavaa. Ks. yllä.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Ei lausuttavaa.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Ehdotuksessa on mainittu, että julkaistuja työnhakuprofiileja voivat hakea ja tarkastella vain palvelualustalle kirjautuneet työnantajat, yksityiset työnvälitysyrietykset sekä työttömyyskassat. Myös työvoimaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus hyödyntää työssään työnhakuprofiileja etsiessään osaavaa työvoimaa työnantajien tarpeisiin. Tämä edistäisi työvoimaviranomaisten mahdollisuutta tukea osaavan työvoiman liikkuvuutta ja hakea osaajia myös oman alueensa ulkopuolelta.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

Koulutukseen hakuvelvollisuutta täyttävien koulutusten laajentaminen edistää yhä useamman nuoren mahdollisuuksia täyttää koulutukseen hakuvelvollisuutta ja siten pääsyä työttömyysturvan piiriin. Aiemmin näiden nuorten toimeentulo on ollut pääsääntöisesti toimeentulotuen varassa, joten toteutuessaan muutokset voivat vähentää nuorten työnhakija-asiakkaiden toimeentulotukukuluja ja vähentää nuorten syrjäytymisriskiä. Muutos tukee nuorten palvelutarpeen mukaista ohjausta, siten ehdotettu muutos olisi kannatettava.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

Työnhakuvelvollisuuksien ja työtarjouksien pitäminen erillään on kannatettavaa. Pelkkä työnhakuvelvollisuuden toteuttaminen ei olisi ainoa velvollisuus hakea työtä, vaan työtarjoukset olisivat myös velvoittavia työttömyysturvan näkökulmasta.

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Ehdotettu muutos on perusteltu ja sujuvoittaa työtarjouksia. Työnvälitys on työvoimaviranomaisten ydintehtävä ja sen suorittaminen tulisi olla mahdollisimman sujuvaa ja mutkatonta.

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Esityksen tosiasiallisia työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida.

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

Hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitu ehdotettujen muutosten vähentävän työvoimaviranomaisen työtä.

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Natunen Sanna
Lappeenrannan kaupunki - Etelä-Karjalan työllisyysalue (Lappeenrannan kaupunki)